

іра Баковецька-Рачковська

Тіластцін

Детектив
з елементами
психологізму

«Моноліт»

Дніпро – 2018

УДК 821.161.2

ББК 84

Б19

Б19 Пластилін. Детектив з елементами психологізму /
Іра Баковецька-Рачковська. — Дніпро: Моноліт,
2018. — 256 с.

ISBN 978-617-577-155-6

«Пластилін» — це нове слово в сучасній українській літературі. Головний герой роману — журналіст на прізвисько Кекс — береться за розслідування вбивства одинадцятьох своїх колег, заразом поринаючи в глибини власної душі й ув'язуючи в пластиліновій масі людської буденності. Що за істота наважилася скоїти це жахіття? Яким міг би бути мотив? Чи є це ритуальною витівкою релігійних фанатиків або кровожерною помстою зневіреної коханки? Чим далі заходить розслідування, тим краще для читача відкривається світ головного персонажа з його спостереженнями та внутрішніми переживаннями. Кексові доведеться пройти важкий шлях, щоб розплутати справу, бо, тільки знайшовши вбивцю, він зуміє пізнати себе.

© Іра Баковецька-Рачковська, 2018

© ТОВ «Видавництво "Моноліт"», 2018

Усі права застережено, зокрема право часткового або повного відтворення в будь-якій формі.

Правову підтримку видавництва
забезпечує компанія Web-protect

ЗМІСТ

Передмова Сергія Пантюка 7

РОЗДІЛ 1

16 листопада. 13

РОЗДІЛ 2

«Don't be so shy». 21

РОЗДІЛ 3

Про жерця, Дагу і джагера. 63

РОЗДІЛ 4

Суспільство баклажанового волосся 109

РОЗДІЛ 5

Шукаємо жінку 143

РОЗДІЛ 6

Дежавю. 181

РОЗДІЛ 7

Сетінг 201

РОЗДІЛ 8

Перфоманс. 219

Післямова Андрія Кокотюхи. 239

Сторінка авторки 244

ПЕРЕДМОВА

Пластиліновий світ

Писати рецензію на твір своєї колежанки – справа нелегка. Особливо, коли це – перша прозова книжка знаної поетки. І одразу – роман. І не просто роман, а психологічний детектив. Назва – «Пластилін». Автор – Ірина Баковецька-Рачковська.

Власне, це не зовсім рецензія. Хутчій – структуровані помітки на полях, такий собі, присмачечний емоціями, відгук. Бо не дав мені Бог таланту й отруйності літературного критика. І я вдячний Йому за це.

Свого часу, пишучи передмову до мого першого роману, Василь Кожелянко порівняв перехід поета до прози із Великим Переходом в інший світ.

Не в той, з якого нема вороття, а в такий, де все відбувається за кардинально інакшими схемами, де не обмежишся, як у поезії, побіжним образом, віддаленою ремінісценцією чи спеціально випорпаною зі словникових надр лексемою. Тут кожна деталь має вагу, а присутня на початку засмальцьована від цитувань рушниця мусить колись не лише вистрілити, а й додати суттєвої риси до характеру персонажа, а то й раптово змінити всю канву розповіді. Чи — нашого з вами сприйняття цієї розповіді.

Відкинувши спокусу трішки поспойлерити, скажу головне: роман удався. Авторка володіє матеріалом настільки ґрунтовно, що віриш у наявність особистого досвіду. Але коли щодо знання журналістської «кухні» зсередини питань не виникає, то там, де йдеться про торгівлю та вживання наркотиків і дуже різноманітні сексуальні розваги, починаєш трохи зависати. Але ж це художній твір, оповідь людини, котра мало не від народження перебуває у стані конфлікту з усталеним суспільством, з довоколишнім середовищем, у якому все видається неприродним,

штучним, малосприйнятним і глевким. Себто – наче виліпленим із пластиліну.

І головний персонаж – журналіст Віталій на прізвище Кекс – змушений існувати в такій реальності, сприймати чи не сприймати її виклики та спокуси, пересіювати все через свою психіку, шукаючи усвідомленого себе й не лише себе в осоружному пластиліновому світі. Оскільки детективний жанр потребує іншого, тож мушу зауважити, що, крім майстерного авторського заглиблення в нетрі, м'яко кажучи, не зовсім стандартного внутрішнього життя персонажа, є в романі й жахливий злочин, і дві лінії його розслідування, і багаторівневе переплетіння версій, підозр і запитань без відповідей. Звичайно ж, відповіді будуть, але навіть хитро-лінійний читач, який спробує здолати книжку Ірини Баковецької-Рачковської з кінця, одразу їх не отримає. Доведеться повертатися до першої сторінки й рухатися лабіринтами сюжету, пильно приглядаючись до кожної, навіть малопомітної позначки, щоб не втратити нічого важливого й передчасно не збитися на манівці.

Загалом, дійових осіб у романі небагато. Як і локацій, у яких вони діють. Але всіх і все авторка виписала дуже опукло і зримо: індивідуальність, характер, особливості зовнішності. Це робить роман досить кінематографічним чи придатним для сценічного втілення. На користь цієї думки свідчать і діалоги й монологи (переважно внутрішні) персонажів – їхня мова багата, жива, сучасна, але водночас не перевантажена жаргонізмами й обценною лексикою, хоча саме це сьогодні вважається «модним» у літературі. Але мода змінюється, а хороші твори залишаються зі своїми читачами.

Тому я впевнений, що роман Ірини Баковецької-Рачковської «Пластилін» матиме багато читачів, а з часом неодмінно отримає візуальне втілення.

Сергій Пантюк,
*письменник, видавець, громадський діяч,
лауреат Всеукраїнської літературної премії
ім. Василя Симоненка,
Всеукраїнської літературної премії
ім. Тодося Осьмачки,
Всеукраїнської премії ім. Якова Гальчевського
«За подвижництво в державотворенні»*

16 листопада

«Дівчинко, ти всього того не бачила, що я бачив! Наприклад, ти ж стовідсотково не займалася сексом на кладовищі. А в мене цей досвід був ще зі студентських років, така собі форма спрямування лібідо на рештках недоспрямування...»

Кекс упізнав голос відомого українського класика, хоча й сидів через крісло попереду в цій забрудненій листопадовою багнюкою маршрутці. Він часто бував на його презентаціях у рідному місті – своєму і класика. Це було їхнє спільне місто, яке дивним чином змогло поєднати їх: Кекса, котрий щоденно пише в одній із місцевих газет про результати скликань постійних комісій, і класика, якого

розкуповують чималими тиражами всі потенційні кандидати на рештки недоспрямування.

А може, писати прозу не так уже й важко. Наприклад, почати сюжет пацана: «Лесбійкою я була не відразу...» Зараз таке хавають. Соціальна проблематика: усі курять траву, ходять на прайди або грають у «сині кити». Колись один краєзнавець розповідав по радіо таку штуку, що група повстанців спалила себе живцем у хаті зв'язкової, коли енкаведисти оточили дім. А потім підсумував, що, аби покінчити життя самогубством, треба мати неабияку силу волі!

По радіо можна багато сказати, а в газеті самореалізація вимірюється сантиметрами квадратними. За хвилину, якщо прискорити мову, можна завершити речення. Робити класні передачі! Із сучасною музикою! Класні передачі із сучасною музикою! А потім директор каже тобі, що ти не фахівець, бо не вставив між інтерв'ю та рекламою стандартної відбивки. І вся семантика, пропедевтика й гастрит від обідів кавою котяться до фалічних символів.

«...Жоден сучасний характерник не має справжніх сакральних знань, саме тих, які мали прадавні жерці-вчителі. А останні тринадцять волхвів, як ми знаємо з історії, під час масового знищення язичництва Володимиром увійшли у вогонь. До речі, їх попелу так і не знайшли. А щодо символіки дав...» Водій маршрутки перебирав правою рукою радіохвилі. Салоном, котрий і так був переповнений флюїдами, енергетикою й запахом речей із секонд-хенду, покотився потік свідомості європейського шоу-бізнесу – Джон Ньюмен, Dua Lipa... Коли одночасно слухаєш такі речі і вдихаєш запах гуманітарки, котра німфоманкою треться об твоє тіло у прагматичній іпостасі світлих джинсів і розтягнутої футболки кольору вилянялої охри, хочеться писати якийсь динамічний американський блокбастер, де героя обов'язково звати Нік або Дед. Нік має бути постійно обнюханий коксом, а Дед – адепт Міжнародної церкви куріння трави, такий собі елеваціоніст-початківець.

Якось після засідання комісії під час неформального спілкування один поважний дядечко крізь іронічну посмішку кинув воістину незаперечну аксіому, яку елеваціоністи, якби, звичайно, постали в Україні, неодмінно включили б до свого Положення: викоринити алкоголізм з українського середовища може тільки цікавіша альтернатива, наприклад завезення величезними партіями кокаїну чи, як мінімум, легалізація трави й хімії, приміром первітину. Дивна паралель. Така десь, як: вибирати гуманітарку краще з купи чи розвішану на плічках? Тільки на купі можна брати кілограмами, але речі зазвичай поношені й запані до дір, а на плічках можна знайти щось путнє, але за ціною «ексклюзив».

Середовище секонд-хенду живе своїм повноцінним життям: має власну специфічну економічну політику, котру жодним боком не притулиш до курсу долара чи подій у Єгипті; особливі ринкові відносини, що аж ніяк не потрапляють під жодні критерії якості, новизни, актуальності чи альтернативи; свою особисту школу інтуїтивного відчуття

ідентичності шмати і власного світогляду. Ти сам собі деміург і сірий кардинал, що й підкреслюють твоя вигоріла охрова футболка й зачовгані зелені шкіряні кеди сорок третього розміру.

– Це єдиний, певне, у цьому місті водій, який принципово не вмикає російського шансону, – промовила дівчина в крисатому чорному капелюсі, з недосконалою акторською майстерністю намагаючись завуалювати бажання заговорити до Кекса.

– Ви теж їздили до столиці на акцію протесту щодо російських пісень? – вирішив продовжити знайомство на вечір Кекс.

– Я ставила вподобайки й поширювала у «Фейсбуці» всі дописи про це. Сьогодні можна ж і так висловити свою соціальну позицію.

– А такий капелюх ви теж замовляли в інтернет-магазині?

– Ні. Його треба крутити на голові, щоб підійшов. Із соціальною позицією так не вийде, якщо вона справді в тебе є, – фліртуючи усміхнулася дівчина й пильно глянула Кексу в очі. І це був не про-

сто погляд задоволення від успішної відповіді чи вдало висловленої думки. Так дивляться домінантки, афішуючи готовність бути лідером у своїй улюбленій справі. Зазвичай співрозмовник має підсвідомо зашарітися й почати відвертати її пильну увагу подальшою розмовою або перевести стрілки різким і сполоханим поглядом у лобове вікно, при цьому витягнувши шию так, ніби намагається не проминути найважливішої зупинки у своєму житті. Також можна опустити очі. Але це буде неспроможливо, особливо тоді, коли тебе мутить «мамочка». А далі вона сама зазвичай вирішує, чи обмежиться її виховання одним вечором.

— Якщо вам виходити через зупинку, я пригощу вас смачною робустою.

— Якщо ви вийдете на наступній зупинці, я пригощу вас кальяном, — з нотками потенційної домінантки в голосі знову «загострила» дама в капелюсі. До речі, її крилатий чоловічий капелюх, чорна шкіряна косуха поверх широкої в'язаної коричневої кофти й темно-коричневі оксфорди

дивно-футуристично поєднувалися із кльошною спідницею-міді. Така собі вишукана хіпі, адже її одяг був не заношеним і не тхнув формальдегідом чи бромним метилом. Худа висока постать, – якби ще темні рум'яна та яскрава фіолетова помада – достеменний трансвестит.

Кекс не вагався з вибором зупинки. І через декілька речень фліртових зворотів новоспечені партнери за інтересами вже крокували вечірньою вулицею до обом їм знайомого підвального кальян-бару, у якому починають легально зніматися всі табу...

РОЗДІЛ 2

«*Don't be so shy*»

Єва сиділа на широкому, оббитому темно-коричневим дерматином кріслі, у своєму капелюсі й Кексовій охровій розтягнутій футболці, з цигаркою в роті й ноутбуком на колінах, у який повністю занурилася, і періодично тихенько сміялася, витягаючи з уст жевріючу «елемку» із димовим паростком. Кекс щойно розплющив очі і зрозумів, що він на винайнятій квартирі або в когось у гостях, але зовсім не в себе вдома. З лівої руки звисає червона кайданка, на грудях — бюстгальтер, долоні в помаді, а голова, напевне, займає половину кімнати. Він зробив чимале зусилля, аби підняти вище подушку, і, закривши руку за голову, декілька хвилин

спостерігав за своєю домінанткою, яка активно віртуалілася.

– Привіт. З чого ти смієшся?

– Привіт... – дописуючи комент, протягла занурена в павутину соціальних мереж Єва. – Та ось дивлюся, як ми вчора розважалися. Компанія тут таки назбиралася чималенька. Потім погортаєш фото. У нас сьогодні часу досить... Сподіваюся, в тебе теж вихідний? – не дочекавшись відповіді, дівчина стьобно додала: – Іди змивай свій БДСМ-мейкап і став каву!

Кекс беземоційно намацав на ліжку свій телефон, котрий лежав під стрінгами Єви, увімкнув функцію селфі й так само незворушно почав розглядати підведені брови, нафарбовані вії й темну бордову помаду, що в'їлася в його і так доволі пухкі губи. Іноді він через них комплексував, особливо в чоловічих компаніях. А от жінкам вони подобалися – найбільше в певні моменти. У певні моменти багато чого подобалося... Наприклад, щетина не була гострою, адже голився він порівняно з інши-

ми своїми товаришами не так вже й часто. Це радувало. Найбільше у своїй зовнішності йому подобалися три речі: широкі плечі, які робили його худорляву статуру атлетичною, зріст 186 сантиметрів і те, що його груди не були волохатими. Роздивляючись себе в телефоні й підсвідомо шукаючи в голові зброю для зворотного удару за мейкап, безпідставно кинув:

– А чому тебе назвали Євою?

Дівчина, не відриваючись від написання коментів під фотками в соцмережах, відповіла підготовлено, наче не раз це репетирувала:

– Я народилася без будь-яких ознак життя. Моя набожна бабуся, котра стояла весь час на площадці третього поверху пологового будинку, де народжувала моя мама, і читала молитви для легкого розрішення вагітної, дізнавшись, що мене несуть до спеціальної підсобки, швидко побігла на акушерський пост і зателефонувала священику. Той порадив починати читати молитви за померле немовля, указуючи ім'я Єва – так за церковною традицією називають померлих дівчаток, яких

не встигли охрестити. А я полежала там півгодини й розкричалася на весь поверх. Ось навіть вигадала для себе виправдання, чому стала патологоанатомом: це все дитячі комплекси. Вирішила мститися смерті, – із удавано серйозним виглядом проказала дівчина, а засміявшись, додала: – Уяви собі, навчаючись в медінституті, з четвертого курсу я ще й підпрацьовувала в крематорії!

Кекс, як свідчила абстрагованість на його обличчі, абсолютно не переймаючись на той момент питаннями буття, життя після смерті й відчуттями патологоанатомів під час обіду на робочому місці, тяжко опустив ноги з ліжка, зняв із себе червоний бюстгальтер і посунув до ванної кімнати. Раптом заграв рінгтон Іmany «*Don't be so shy*» на його телефоні. А за мить з нього долинув улесливий голос головного редактора газети, де Кекс працював ось уже два роки кореспондентом інформаційного відділу:

– Привіт, Віталію! Тут така справа: вночі стався підпал офісного приміщення. Кажуть, є багато жертв, отож інформація вагома й резонансна. Ма-

ємо висвітлити максимально й повноцінно. Петрівна сьогодні хрещеницю заміж видає, Оля, як завжди, з новим шанувальником у Карпати рвонула, Паші чиряка вирізали, а я ось у тещі на дачі димарі чищу. Знаю, що ти сьогодні не черговий журналіст, але виручай – візьмеш на тижні вихідний. Ось скину тобі «Вайбером» номер телефону такої собі Янцевич – вона слідча в цій справі. Попрацюй, будь ласка. До речі, офіс «Радіо-Інфи» найбільш постраждав, а ти ж, здається, там працював. Ось тобі ще й особистий інтерес. Усе. Бувай здоровий!

Кекс не мав змоги змінити суть розмови – ні місця для висловлення власної думки, ні сил для дебатів, ані статусних повноважень для конфліктного продовження діалогу після такого монологу.

– Каже, постраждали приміщення «Радіо-Інфи», – промовив він до себе чи до свого відчуття спантеличення.

– Що-що? – швидко натискаючи одну за одною клавіші свого ноутбука, абстраговано перепитала Єва.

Тим часом Кекс уже почав телефонувати до своїх колишніх колег, з якими товаришував. Дзвінок збивало ще до гудка. Хотілося вірити, що його номер був внесений до чорних списків їхніх телефонів. З іншого боку, закрадалася зловтіха: класно було б, якби пульт згорів, вибухнув комп з архівом і заготовками, а ще полетіли тюнери. Немає злого, як кажуть, щоб на добре не вийшло. Мабуть, так і сталося. Але раптом у животі неприємно похололо, аж до спазму – вони ж святкували День радіо! Учора було шістнадцяте листопада – День працівників радіо, телебачення та зв'язку! А він забув привітати друзів з колишньої роботи, то неодмінно треба зараз! Хоч навздогін! Він хаотично гортав список набраних. Голова набрякала від безлічі думок, шквалу емоцій і перегару вчорашнього драйву, в якому було все. Так, вони ж традиційно збираються на восьму вечора в кав'ярні «Таун», а потім, після двадцять третьої, йдуть добирати на офіс: зачинаються в студії й там за довгим столом з вісьмома мікрофонами продовжують «кураж-базар»... Блін!

Кекс заскочив на кухню, їдким засобом «Фейрі» нашвидкуруч змив косметику, намагаючись зішкрябати зі звивин мозку всі негативні нагромадження, зокрема й мертві нервові клітини. Але це йому геть не вдалося. Поспіхом натягнув джинси, темно-синій флісовий пуловер просто на голе тіло, пхнув ноги в зелені кросівки й уже вибігаючи з кімнати, кинув трохи розгубленій Єві:

– Крихітко, мушу бігти! По футболку забіжу завтра. Не сумуй! Номерами ми, здається, обмінялися.

Прудко долаючи східці, аби вискочити в листопадовий ранок рідного міста, хлопець намагався абстрагуватися від начебто безпідставних, але нав'язливих припущень. Так і не встигнувши випити з новою подружкою кави, Кекс зупинився біля розмальованого баркасу, з якого пахнуло його улюбленою робустою. Замовивши подвійну з молоком, дістав з верхньої кишені рюкзака передостанню заготовлену цигарку з «білою вдовою». Траву він курив давно, а в його двадцять сім на «ахаха» не тягнуло – сформований світогляд, що тут удієш!

Такі різнокольорові баркаси з кавою, які розповзлися містом, можна було б сприйняти як прайд-штаби, якби не скупчення біля них істот із пластиковими стаканами. Мабуть, Ворхол не любив кави, адже обов'язково побудував би свою мистецьку революцію на пластиковому стакані. А ще варіант – зобразити людину, яка сидить на унітазі, а замість голови – пластиковий стакан з кавою. Унітаз посипати бурштином неодмінно. Кекс згадав знайомого художника, який одного разу отаке утнув: намалював лайно й посипав його бурштином. Річ наробила фурору на одному з українських пленерів сучасного мистецтва! Переважно це була критика від посткомуністичних дідусів, котрі вважають, що мистецтво має навчати доброго, вічного й мудрого. А срати бурштином – це ціле вчення, уміння, майстерність. Як кажуть, красиво жити не заборониш! Хлопець познайомився з митцем у поліській глибинці – вони разом були на ексгумації останків загиблих повстанців. Кекс робив репортаж про Північний рейд, а художник витягував

із надр землі чистий сирець для української історії. Тоді вони багато розмовляли про соціальний футуризм. Ту картину купив один місцевий політик на подарунок керівництву. Дехто навіть пробував курити бурштин. Хіба не шедевр – «Курці буршти-ну»? А може, краще назвати «Бурштинові поплавці» чи «Інклюзія шишки», «Бурштин і пластилін»?..

Десята ранку мало важить для тих, хто святкує суботу з мацою і просто лежить у ліжку за переглядом нового, нещодавно скачаного фільму. Мало кого побачиш на вулиці, а знайомого в цьому районі й поготів. Дивно, що він не знав Єви раніше, – спільні знайомі, однакові місця відпочинку. До того ж нестандартна зовнішність. Кекс пригадав, що бачив її на колективних селфі в когось зі своїх колишніх колег-радійників в «Інстаграмі». Діставши з кишені джинсів телефон, аби переконатися, що він має Євин номер, натрапив на повідомлення у «Вайбері» від редактора з номером слідчої.

– Закинемо абонента «Янцевич-слідча» до телефонної книги, – пробурмотів Кекс чи то до теле-

фона, чи то до свого внутрішнього друга. За мить замість гудка пролунав голос Тіни Кароль у форматі незнайомого попсового хіта, а потім почулося спокійне й урівноважене, не притаманне жінці такої специфіки діяльності «алло» Ольги Максимівни. Декілька разів йому випадала нагода спілкуватися з нею по роботі. І це була абсолютна внутрішня релаксація й комфорт у розмові. Янцевич завжди точна й конкретна у висловлюваннях, жодних дво-значностей, навіть нецензурну лексику й елементи лайки вживає без характерних емоцій, у міру амбітно, але без монотонності; сміється щиро, аж із дна душі.

— Доброго дня, Ольго Максимівно! Вас турбує Віталік з газети «За місцевим часом». Мені доручили висвітлення сьогоднішньої нічної події — підпалу офісного приміщення, — Кекс забарвив свій дзвінок потрібним офіціозом.

— Так. Вітаю, Віталію! Отже, підпал першого поверху в п'ятиповерхівці на вулиці Степана Бандери. Є жертви: одинадцяттеро на місці задихну-

лися чадним димом, двоє в реанімації. Усі працівники «Радіо-Інфи». Відзначали професійне свято. Це все, що відомо на сьогодні. Працюємо, – чітко відстрілялася слідча.

Це була її повсякденна робота – надавати інформацію, коментувати події, стисло звітувати по справі. Та й Кексові, загалом, було паралельно до основного потоку інформації, котрий щоденно пробігав звивинами його головного мозку. А тут інше. Це Янцевич зараз сходить у душ після ранкового сексу, перед яким забила мультиварку продуктами для борщу, овочевого рагу й запіканки з яблуками; пропилососить у кімнаті; попросує оту свою світло-синю сорочку й темно-сірі штани, які жадібно обіймають витончені стегна... І все таке. А Кексові треба вже терміново діставатися до... Куди? До Янцевич у кабінет? До зловісного будинку на Бандери? До звукооператорки Ані й ведучої ранкового ефіру Лорки на квартиру, в якій тусив через день, коли був їхнім колегою? Це ж його подруги. Просто подруги! Усі інші соціально-чуттєві речі

щодо цих двох кіз він розглядав як інцест. З ними було комфортно, навіть затишно. Прокидалась якась внутрішня інфантильність. Іноді Кексу здавалося, що, якби в Україні дозволили одностатеві шлюби, він би неодмінно попросив цих двох дівок усиновити його. То нічого, що вони мали бойфрендів. А може, іноді й бавилися між собою у ванній, то й що? Анька нещодавно вийшла заміж і відразу в декрет. Днями він бачив її – йшла на плановий огляд до жіночої консультації. Лорка збиралася зі своїм хлопцем до Франції працювати адміністраторами в салоні краси (знайшли місце через знайомих). От вони точно там не були – на цьому гробаному нічному паті.

МОНОЛІТ BIZZ
ВАШ КЛЮЧ ДО УСПІХУ

